

Kungl. Tekniska högskolan
Rektor
100 44 Stockholm

Juridiska avdelningen
Teresa Edelman
BESLUT

2005-08-30
Reg.nr 31-2206-05

Utebliven förnyelse av anställning som doktorand

(KTH:s dnr 930-2005-0118, dossnr 413)

Anmälan

N N har ifrågasatt Kungl. Tekniska högskolans (KTH:s) beslut att inte förnya hennes anställning som doktorand och anfört i huvudsak följande.

Hon blev anställd på avdelningen för fordonsdynamik vid KTH den 1 mars 2001, först som projektanställd och ett halvt år senare som doktorand, i ett projekt för Banverket. Någon gång i maj 2004 meddelade hon att hon skulle ha barn i slutet av november. Den 12 maj 2004 uppdaterades hennes individuella studieplan av vilken framgick att hon från detta datum hade två års studier kvar till doktorsexamen. Den 15 juni 2004 avlade hon licentiatexamen. Därefter fortsatte hon att arbeta inom projektet, höll övningslektioner i fordonsteknik och avslutade en 8-poängs doktorandkurs. Den 7 september 2004 hade hon ett möte med sina handledare. På detta möte fick hon reda på att huvudhandledaren inte ansåg henne lämplig för fortsatta studier och att hennes anställning inte skulle förnyas. Hon erbjöds fortsatt anställning i samma projekt fyra till sex månader efter avslutad föräldraledighet vilket av naturliga skäl inte intresserar henne. Hon ställer sig frågande till om man utan tidigare kritik kan vägra förnyande av anställningen i slutet av graviditeten.

Till anmälan har N N fogat kopior av följande handlingar: en individuell studieplan 2004-05-11, ett besked 2005-01-31 om att tidsbegränsad anställning inte kommer att fortsätta och en skrivelse från rektor 2005-05-11.

Utredning

Högskoleverket har anmodat KTH att yttra sig över anmälan och att lämna en kommentar till hur N Ns forskarutbildning har följts upp.

KTH:s yttrande

KTH har i sitt yttrande anfört i huvudsak följande.

BESLUT

2005-08-30

Reg.nr 31-2206-05

Sid 2

Av 5 kap. 5 § högskoleförordningen följer att bedömning av studentens förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen skall göras vid såväl förnyelse av förordnande som vid första förordnande. N N antogs till forskarutbildningen den 12 mars 2001 och har sedan den 1 mars 2002 innehaft anställning som doktorand. Anställningen förnyades senast den 29 januari 2003 för två år och förordnandetiden löpte ut den 28 februari 2005. Prefekten vid institutionen farkost och flyg fann, när förnyelse av anställningen aktualiserades, inte anledning att förnya förordnandet. Grunden härför är att N N visat bristande förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen. Handledare och biträdande handledare har löpande handlett N N under hennes forskarstudier. Handledningen har skett i anslutning till såväl planering av kurser, genomförande av experiment, artikelskrivning, modellering, rapportering till uppdragsgivare som i det dagliga arbetet. Handledarna bedömer att N N fått avsevärt mer aktivt stöd i sina studier än vad normalt är fallet. Handledarna har vid ett flertal tillfällen för N N betonat vikten av förståelse av olika moment i hennes arbete. N N har dock inte hörsammat handledarnas påpekanden. Efter genomförd licentiatuppsats hölls tre möten med N N (den 7, 14 och 20 september 2004) där handledarna åter tog upp vikten av förståelse och självständighet till diskussion samt uttryckligen förklarade att N Ns insats uppvisade påtagliga brister. Det kan dock konstateras att den individuella studieplanen inte uppdaterats årligen såsom föreskrivs i högskoleförordningen.

Till sitt yttrande har KTH fogat kopior av följande handlingar: anställningsbeslut 2002-03-04 och 2003-01-29, individuella studieplaner 2001-11-23 och 2004-05-11 samt utdrag ur KTH:s handbok om ansvar och uppgifter för utbildningsnämnd, dekan, forskarutbildningsansvarig och programansvarig.

N Ns svar

N N har fått tillfälle att yttra sig över KTH:s skrivelse och anfört i huvudsak följande.

Hon dementerar att hon innan den 7 september 2004 blivit konfronterad med sin hävdade brist på förståelse av de uppräknade momenten i sin utbildning. Vid mötet den 7 september var huvudhandledarens uppfattning om hennes framtid klar. Trots detta skrev hon en projektplan och sammanställde det hon gjort inom projektet till mötet veckan därpå, den 14 september. Denna diskuterades dock inte eftersom huvudhandledaren redan bestämt sig. I studieplanen som skrevs i mitten av maj 2004 står att hon har två års studier kvar till doktorsexamen. Om avsikten vid detta datum var att låta hennes förordnande löpa ut den 28 februari 2005 torde detta stå i studieplanen. I och med detta anser hon att ledningen för avdelningen har invaggat henne i falsk tro om att hon kommer att få avsluta sina studier. Hon anser sig ha blivit djupt orättvist behandlad.

Den individuella studieplanen

Den till KTH:s yttrande fogade individuella studieplanen 2001-11-23 innehåller bl.a. följande uppgifter. Det anges att studieplanen skall följas upp senast 2002-

BESLUT

2005-08-30

Reg.nr 31-2206-05

Sid 3

06-01. Under rubriken "Studiefinansieringsform" anges "Projektanställning. Projekt finansierat av Banverket." Under rubriken "Uppgift om hur lång studietid som återstår" anges "4,5 år". Vidare under rubriken "Prestationskrav" anges ett antal planerade forskarutbildningskurser. Under rubriken "Plan för avhandlingsarbetet och handledningen" anges bl.a. att arbetet beräknas avslutas våren 2006 med en teknologie licentiatexamen som delmål i oktober 2003. Handledning av huvudhandledare beräknas till ca 5 % och handledning av biträdande handledare till ca 15 %. Som institutionens åtaganden anges vidare "Arbetsplats med dator, lab med mätutrustning". Den andra studieplanen är daterad 2004-05-11. Det anges att studieplanen skall följas upp senast 2005-06-01. Som studiefinansieringsform anges "Projekt finansierat av Banverket". Beträffande uppgiften om hur lång studietid som återstår anges "2 år". Under rubriken "Tillgodoräknande" finns flera poster än tidigare, bl.a. en av tidigare planerade forskarutbildningskurser. Under "Prestationskrav" anges flera nya planerade forskarutbildningskurser. Datum för avläggande av teknologie licentiatexamen är ändrat till juni 2004.

KTH:s besked om att tidsbegränsad anställning inte kommer att fortsätta

Av det till anmälan fogade beskedet 2005-01-31 framgår att N Ns anställning som doktorand skulle upphöra den 28 februari 2005. I beskedet anges att hennes anställning "inte kommer att fortsätta när anställningen upphör enligt ovan". Vidare anges att om N N vill ha närmare besked om orsaken till att hennes anställning upphör bör hon ta kontakt med sin närmaste chef.

Brev från rektor till N N

Rektor har i det till anmälan fogade brevet 2005-05-11 anfört i huvudsak följande. Med anledning av N Ns brev 2005-01-27 med önskemål om fortsatta forskarstudier hänvisar rektor till bestämmelsen i 5 kap. 7 § högskoleförordningen om att förordnande på anställning som doktorand får förnyas. Rektor anför att bestämmelsen inte innebär att studenten har någon ovillkorlig rätt till förlängning av förordnandet. Om förordnandet inte förnyas får studiefinansieringen ordnas på annat sätt. Doktoranden har dock rätt till fortsatta studier och högskolan är skyldig att tillhandahålla handledning och andra resurser så länge fakultetsnämnden inte beslutat om indragning av resurser i enlighet med 8 kap. 10 § högskoleförordningen. Efter kontakt med institutionen har han fått bekräftat att hennes förordnande löpt ut den 28 februari 2005 och att hon erbjudits en projektanställning av forskningsstödjande karaktär. Med detta låter han sig nöja medan planeringen av hennes fortsatta studier sker vid institutionen.

Högskoleverkets bedömning

Gällande regler

I 5 kap. högskoleförordningen (1993:100) anges bl.a. följande om anställning som doktorand. Högskolorna får ha särskilda anställningar för doktorander för att dessa skall genomföra sin forskarutbildning. När anställning som doktorand skall ske skall avseende fästas vid förmågan att tillgodogöra sig forskarutbildningen.

BESLUT

2005-08-30

Reg.nr 31-2206-05

Sid 4

Den första anställningen får gälla högst ett år. Anställningen får förnyas med högst två år i taget (1, 5 och 7 §§).

I 8 kap. 8 § högskoleförordningen anges i tillämpliga delar följande. För varje doktorand skall det upprättas en individuell studieplan. Den skall fastställas av fakultetsnämnden efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare. Den individuella studieplanen skall innehålla en tidsplan för doktorandens forskarutbildning, en beskrivning av de åtaganden som doktoranden och fakultetsnämnden har under utbildningstiden samt vad som i övrigt behövs för att utbildningen hela tiden skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt. Den individuella studieplanen skall följas upp av fakultetsnämnden minst en gång varje år. Vid uppföljningen skall doktorand och handledare informera fakultetsnämnden om hur utbildningen framskrider. Fakultetsnämnden kan därvid eller när det annars är påkallat göra de ändringar i den individuella studieplanen som behövs. Doktorand och handledare skall skriftligen intyga att de har tagit del av den individuella studieplanen och de ändringar som görs i den.

I 8 kap. 10 § högskoleförordningen anges följande. Om en doktorand i väsentlig utsträckning åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen, skall fakultetsnämnden besluta att doktoranden inte längre skall ha rätt till handledning och andra resurser för forskarutbildningen. Innan ett sådant beslut fattas skall doktorand och handledare ges möjlighet att yttra sig. Prövningen skall göras på grundval av deras redogörelser och annan utredning som är tillgänglig för fakultetsnämnden. Vid bedömningen skall det vägas in om fakultetsnämnden har fullgjort sina egna åtaganden enligt den individuella studieplanen. Beslutet skall vara skriftligt och motiverat. Resurserna får inte dras in för tid då doktoranden är anställd som doktorand eller får utbildningsbidrag för doktorander.

Bedömningen

Av utredningen framgår att N N är antagen till forskarutbildning vid KTH. Enligt den senast uppdaterade individuella studieplanen 2004-05-11 skulle utbildningen avslutas med doktorsexamen våren 2006 med en teknologie licentiatexamen som delmål juni 2004. N N har avlagt licentiatexamen som planerat i juni 2004. Hennes anställning som doktorand som löpte ut i februari 2005 har dock inte förnyats med motiveringen att hon visat bristande förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildning. Beslutet att inte förnya hennes anställning som doktorand har inte åtföljts av något beslut av fakultetsnämnden enligt 8 kap. 10 § högskoleförordningen om att dra in N Ns rätt till handledning och andra resurser för forskarutbildningen. N N anser sig dock förhindrad att fortsätta sin utbildning.

Anställning som doktorand är en form av studiefinansiering. KTH:s tolkning av bestämmelserna i 5 kap. högskoleförordningen att en doktorand inte har någon ovillkorlig rätt till förnyelse av förordnandet och att avseende vid förmågan att tillgodogöra sig forskarutbildning skall fästas såväl när anställning som doktorand skall ske som vid förnyelse av anställningen är inte orimlig. Det är inte reglerat hur

BESLUT

2005-08-30

Reg.nr 31-2206-05

Sid 5

bedömningen av förmågan att tillgodogöra sig forskarutbildningen skall göras. Fakultetsnämnden har dock skyldighet att kontinuerligt följa upp en doktorands forskarutbildning och se till att det finns förutsättningar för att utbildningen skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt. Uppföljningen skall enligt 8 kap. 8 § högskoleförordningen göras och dokumenteras i den individuella studieplanen minst en gång varje år.

I ärendet finns motstridiga uppgifter om när N N informerades om att hennes studieprestationer inte ansågs tillräckligt bra för förnyelse av anställningen. KTH:s uppgifter om att handledarna redan före den 7 september 2004 hade påpekat brister i hennes förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen styrks inte av den individuella studieplanen. Det framgår vidare att den individuella studieplanen inte har följts upp på det sätt som krävs enligt högskoleförordningen och som aviserats i studieplanen daterad 2001-11-23. Det kan därför konstateras att uppföljningen av N Ns forskarutbildning uppvisar stora formella brister. KTH:s beslut att inte förnya N Ns anställning som doktorand torde följaktligen ha varit svårt för N N att förutse och förstå. Mot denna bakgrund anser Högskoleverket att KTH:s hantering av N Ns ärende inte har uppfyllt rimliga krav på rättssäkerhet. För detta måste KTH kritiseras.

Högskoleverket förutsätter att KTH ser över sina rutiner i samband med uppföljning av individuella studieplaner och förnyelse av anställningar som doktorand samt ber om att få ta del av ärendets fortsatta handläggning senast den 25 oktober 2005.

På Högskoleverkets vägnar

Annica Lindblom
Chefsjurist

Teresa Edelman
Verksjurist

KoN N för kännedom:

N N